

INTERVIEW

Hortus botanicus Leiden scheidt ruimte voor de toekomst

Aan de overkant van de Singel in Leiden is de Sterrewacht naast de Hortus botanicus weer zichtbaar. Een wandelpad eindigt bij een nieuwe uitnodigende vlonder aan het water. De Sterrewacht en de Hortus botanicus in Leiden zijn na 150 jaar opnieuw onlosmakelijk met elkaar verbonden. Dat was de afgelopen jaren wel anders. Toen in 1857 de Sterrewacht werd gebouwd, moest de Hortus terrein opofferen. De Sterrewacht verdween in het groen en is nu samen met de Hortus weer ruimtelijk open gemaakt en zo een blikvanger van de stad geworden. Copijn Tuin- en Landschapsarchitecten greep de kans meteen ook de groene hoofdstructuur van Leiden te versterken.

In 2010 kreeg Paul J.A. Keßler, prefect van de hortus, de ‘verloren grond’ terug zonder dat er direct middelen waren om daar iets mee te doen. Copijn werd gevraagd een plan te maken. “We ontdekten toen pas echt de potentie van het gebied rond de Sterrewacht”, zegt Paul Keßler. “Dit was een geweldig project, ook al omdat de Hortus in Leiden niet is verplaatst uit de binnenstad zoals in andere steden. We liggen in het hart van de stad, tussen het Rapenburg en de Singel, en dit was onze kans de grond terug te geven aan de stad.”

De Hortus botanicus is in 1590 aangelegd als onderdeel van de Universiteit Leiden. In de loop der jaren werden gedeelten van de vestingwerken aan de tuin toegevoegd. De Sterrewacht staat op een voormalig bolwerk,

fier in de hoogte en met zicht op het zuiden. De Hortus, nu onderdeel van de faculteit wis- en natuurwetenschappen, is onmisbaar voor de wetenschap en voor het onderwijs. Niet voor niets is de botanische tuin eeuwen geleden meteen achter het Academieggebouw aangelegd. Ook de publieke functie nu is van groot belang. De Hortus kan rekenen op zo’n 150.000 bezoekers per jaar. Aan Paul Keßler en zijn collega’s de taak die drie doelgroepen tevreden te stellen. “Dat is een grote verantwoordelijkheid”, geeft hij toe. Hij spreekt van ‘cultureel ondernemerschap’, de noodzaak om dit groene erfgoed rendabel te maken. “Daarvoor was allereerst draagvlak bij de universiteit nodig. Niet alleen voor de benodigde middelen, maar de universiteit is ook de organisatie die onze plannen hard kon maken.” Keßler werd de verbinder die de handen op elkaar kreeg. “Iedereen is betrokken, van tuinman tot directeur. Copijn zorgde ervoor dat in het ontwerpproject de drie belangen evenredig aan bod kwamen. Het bedrijf begreep dat we ruimte voor de toekomst moesten scheppen. Je kunt in zo’n project niet star zijn. Over twintig jaar moet deze ingreep als vanzelfsprekend in het landschap zijn opgegaan. Het is niet altijd eenvoudig een universitaire omgeving te doorgronden. Copijn heeft zich goed ingeleefd in het universitair denken door onder andere terughoudend te werken zodat historische elementen de kans kregen naar voren te komen. Dat is een kwalitatieve invulling die precies bij ons past.”

Het terrein rond de Sterrewacht is als het ware leegge- maakt en functies zijn opnieuw geordend. Zo is er groen verwijderd waardoor andere historische beplanting, waaronder een eeuwenoude bruine beuk en een oude taxus, ruimte kregen. De kleur van de door tinnen ron- dingen omgeven plantvlakken is afgeleid van de koepels van de Sterrewacht. Er zijn onder andere een duin- en een veenbiotoop te zien.

De Chinese Kruidentuin kreeg een expositievloer tussen schermen van dikke bamboestokken die het verhaal vertelt over de bijzondere kruiden uit de rijke Oosterse cultuur. Vanuit deze tuin wandel je nu, met voortdurend zicht op het water, naar de nieuwe steiger bij het Talcott- huisje. Dit Talcotthuisje waar ooit een zenith-telecoop stond, is ingericht als theehuisje en profiteert van het terras van houten vlonders en de aanlegsteiger voor rondvaartboten.

Paul Kessler is een tevreden mens. “Ik heb tien jaar gele- den gezegd dat ik geen bouwpastoor wilde worden, maar nu ben ik blij dat ik erin gestapt ben. De tuin rond de Sterrewacht had zomaar een onderhoudsarme omgeving kunnen worden. Daar is nu geen sprake van. We hebben het culturele erfgoed, onze identiteit en de verbinding met de universitaire gebouwen weten te behouden. We hadden in het begin alleen grote lijnen voor ogen. Dankzij Copijn kwamen we veel verder dan plantmatige invulling. Over twintig jaar is het allemaal zo natuurlijk dat er geen element meer is dat er niet bij past. De krui- dentuin bijvoorbeeld is er nu pas één jaar, maar mensen vinden die al vanzelfsprekend. De vlonder en aanlegstei- ger zijn op zich niet vernieuwend, maar wel een verras- send nieuw element. Voor mij staat vast dat Copijn onze partner blijft, een bedrijf dat respectvol omgaat met de historie maar ook durft te vernieuwen.”

